

HS

HANDSCHRIJF

PARTIJBLAD VAN DE CHRISTENUNIE

Jaargang 10 | Uitgave 1 | februari 2009

'Crisis scheept
nieuwe kansen'

Kredietcrisis is morele crisis | Sfeerverslag congres | 93% Ledengroei in Culemborg

Crises in de wereld

Politiek bestaat vooral uit het oplossen van problemen. Dat leerde ik al in de collegebankjes. In mijn werk als fractievoorzitter ervaar ik dat nu dagelijks. En of we het nu leuk vinden of niet: problemen blijven er altijd. Als het ene is opgelost, dient er zich wel weer een ander aan. Soms met veel poeha, zoals de kredietcrisis.

Dat betekent veel tijd investeren voor extra overleggen in de fractie, overleg met externen van zowel binnen als buiten de ChristenUnie, overleg met bewinds-personen en niet te vergeten de stroom debat-ten over dit onderwerp in de Tweede Kamer. Met name onze financiële woordvoerder Ernst Cramer is daar erg druk mee. Maar ook Cynthia Ortega vanuit haar portefeuille Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Economische Zaken (EZ). Beiden vakkundig ondersteund door onze beleidsmedewerkers.

WEDSTRIJDJE

Het lijkt af en toe wel een wedstrijdje: raden wanneer de kredietcrisis voorbij is. De een zegt over een half jaar, de ander ziet het in 2010 nog niet verbeteren. En het pessimisme van anderen reikt soms nóg verder. Onlangs vergeleek ik deze 'wedstrijd' met een andere wedstrijd, die op dat moment gehouden werd op het Plein, voor het Tweede Kamergebouw. Dat was een wedstrijd waarbij je moest raden wanneer een verstopt sleuteltje uit een Porsche van ijs zou smelten. Niemand wist precies wanneer het zou gebeuren, want veranderende weersomstandigheden kunnen het proces versnellen of vertragen. Maar vroeg of laat zou de bodem van de ijsauto in zicht zijn.

SPANNEND

Duidelijk is wel dat de bodem van de kredietcrisis nog niet is bereikt. We zullen daar het hele kalenderjaar nog over spreken. Met als spannend moment de behandeling van de Voorjaarsnota. Die nota is bedoeld als voorbereiding voor de begrotingen voor 2010 die in september gepresenteerd worden. Bepaalde voorstellen om de kredietcrisis te lijf te gaan, leiden mogelijk tot afwijking van de financiële afspraken in de coalitie. Dat kan bijvoorbeeld opgaan voor de wens van de ChristenUnie om met name duurzame projecten

(onder andere het energiezuinig maken van bestaande woningen) naar voren te halen. En daardoor - naast duurzaamheidsdoelen - extra werkgelegenheid in de bouw te realiseren. De ChristenUnie hamert erop dat de huidige crisis ook kansen biedt om tot een meer verantwoord economisch handelen te komen. Daarin horen kernwaarden centraal te staan als: beroepseer, producteerlijkheid, betrouwbaarheid, gemeenschapszin en verantwoordelijkheidsgevoel.

OPLOSSING

Crisis was het de afgelopen maanden ook in het Midden-Oosten. Begin januari, tijdens een oriëntatiereis naar Israël, heb ik dat goed kunnen ervaren. Terwijl wij sliepen (in Nazareth), trokken Israëlische troepen Gaza binnen. In de dagen daarna voerde ik met diverse mensen gesprekken, met Joden en Palestijnen. Het werd me duidelijk dat Israël terecht haar inwoners verdedigt tegen de jarenlange raketaanvallen die vanuit Gaza plaatsvonden. En niet te vergeten, er moet óók voor de problemen van de Palestijnen een bevredigende oplossing komen. Terroristische organisaties als Hamas brengen die oplossing niet dichterbij. In ons coalitieakkoord is, na enige aandrang, opgenomen dat Israël recht heeft op veilige grenzen. Het is voor het eerst dat een dergelijke passage in een coalitieakkoord staat. Ook is uitgesproken dat de Palestijnen recht hebben op een levensvatbare staat, conform het Oslo-akkoord uit 1993.

Laat het ons gebed zijn dat er langdurige vrede komt tussen Joden en Palestijnen. Na mijn bezoek aan Israël, ben ik meer dan ooit van mening dat dit gebed hard nodig is.

Arie Slob, fractievoorzitter Tweede Kamer.

HS

INHOUD

PARTIJBLAD VAN DE CHRISTENUNIE
Jaargang 10 | Uitgave 1 | februari 2009

Schuurman over morele crisis	07
Foto's congres	08
Cramer over crisis	12
Column Eimert van Middelkoop	13
Tweede Kamernieuws	14
Column Tineke Huizinga	15
Permanente campagne	16
Perspectief over klimaatcrisis	18
Eurofractie over klimaatcrisis	19
Campagnestunten	21
Politieke wandelingen	21
Geloof en politiek in Nicaragua	22
Kaderschool: campagne en selectie	24
De zeven vragen aan...	25
Economie van een partij	26
Kort over bio-energie	27
Werkgroep 50+	27
Betutteling door het WI	28
Colofon	29
In het land	30
Agenda, kort nieuws en brieven	31
De ChristenUnie en ik	32

4 GOUDZWAARD OVER CRISIS

Hij voelt zich steeds minder een roepende in de woestijn. Econoom professor Bob Goudzwaard, de architect van de 'economie van het genoeg' en 'consuminderen' lijkt eindelijk het gelijk aan zijn kant te krijgen. Consuminderen wordt noodzaak. Maar de huidige kredietcrisis schept nieuwe kansen, ook voor de politiek.

11 MEER DAN WELVAART

Sinds september vorig jaar is het kabinet volop bezig met crisisbestrijding. Banken worden opgekocht of krijgen kapitaalinjecties, spaartegoeden worden veiliggesteld. Als vice-premier is André Rouvoet daarvoor medeverantwoordelijk. Hoe kijkt hij aan tegen de economische crisis?

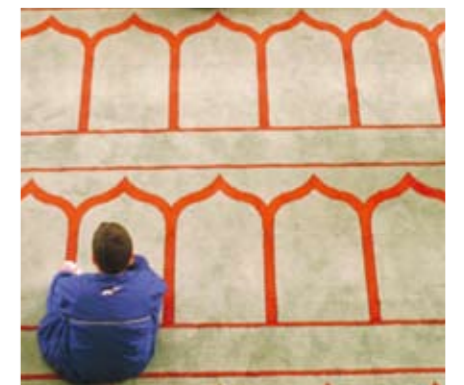

20 NIEUW: DE KIES-VERENIGING

Nieuw in HandSchrift: de kiesvereniging. Met een kort bezoek aan een willekeurige kiesvereniging in ons land komen we te weten wat de vereniging organiseert voor haar leden en waarmee de fractie zich onderscheidt. Deze keer: de ChristenUnie Ooststellingwerf.

23 ISLAM SLECHT VOOR ECONOMIE?

"Waarom is Egypte arm en Nederland rijk? Die vraag stelde ik mezelf vaak in de jaren dat ik in Egypte leefde. Steeds meer zie ik dat de religieuze wortels van een samenleving cruciaal zijn voor de ontwikkeling van een land", aldus Gert-Jan Segers, directeur WI.

‘Ik wil
helemaal
niet dat deze
crisis gauw
over is...’

**ECONOOM PROFESSOR
BOB GOUDZWAARD**

Hij voelt zich steeds minder een roepende in de woestijn. Econoom professor dr. Bob Goudzwaard (1934), de architect van de ‘economie van het genoeg’ en ‘consuminderen’ lijkt eindelijk het gelijk aan zijn kant te krijgen. De huidige kredietcrisis geeft aan dat de dagen van het ongebreidelde materialisme geteld zijn. En dat schept nieuwe kansen, ook voor de politiek vindt de aimabele professor. Goudzwaard -van huis uit Antirevolutionair en schrijver van het eerste CDA-verkiezingsprogramma- stemt ChristenUnie.

WEGGEGOOD GELD

“Het is de hoogste tijd dat de financiële wereld weer dienstbaar wordt aan de gewone, dagelijkse economie. De wereld van het snelle geld is autonoom geworden. Er is sprake van de tirannie van het geld. De hond is zogezegd wild geworden en moet weer terug in zijn hok. Abraham Kuiper zei al: ‘Geld hoort niet bij de Schepping’. Het is een nuttig middel, maar is een afgod geworden. Een afgod die nu aan het wankelen is. Het woord crisis veronderstelt gelukkig ook uitwegen. Al in mijn afscheidsspeech in 2000 gaf ik aan dat we het geldstelsel moeten verankeren in de wereld van de reële economie, wil het niet in een duikvlucht belanden en naar beneden storten. In de VS zie je dat de hypotheekmarkt volledig is ingestort. Zolang je geld uitleent in de veronderstelling dat huizen hun waarde behouden, is er niet veel aan de hand. Maar de huizenwaarde daalde, en banken kregen hun geld niet terug. Ze durven vervolgens geen nieuwe leningen te verstrekken uit

angst dat hypothecaire leningen niet meer zullen worden afbetaald. Dat is een belangrijke les voor de politiek: een crisis ontstaat niet door falende mechanismen, maar doordat mensen er geen vertrouwen meer in hebben. Een oplossing zoals de regering-Bush voorstaat, het inspuiten van nieuw geld in de economie, is weggegooid geld! Het is helemaal niet gezegd dat daardoor nieuw vertrouwen ontstaat.”

RISICO'S

Terug naar Nederland. Hoe doet Wouter Bos het?

“De politiek kan in dit soort situaties haar betekenis bewijzen. In aanzet heeft Bos het zeker goed gedaan, maar hij loopt wel veel risico's. Overheidsinterventie zoals bij Fortis heeft gevolgen. Want na de banken, komen de bedrijven om steun vragen. En dan blijken de euro's op. De staat is nu eigenaar van Fortis, maar zal zich er vroeg of laat uit moeten terugtrekken. CDA-prominent Herman Wijffels -hij stond ook aan de wieg van het huidige kabinet- zegt terecht dat als de banken straks in handen zouden vallen van buitenlandse aandeelhouders, het heel gevaarlijk wordt. Ik zou de ChristenUnie willen adviseren te luisteren naar Wijffels, hij kent de bankwereld goed. De toekomst zal leren of Fortis redden uiteindelijk het verstandigst is of dat dat geld naar bedrijven had gemoeten. Bos en de zijnen hadden het idee dat als de banken om zouden vallen, de gevolgen niet te overzien zouden zijn. Ik vraag me af of dat wel echt zo is”.

KANSEN

Toch biedt de huidige crisis wel degelijk kansen, vindt Goudzwaard. “We hebben nu drie mogelijkheden. De eerste is het herstellen van consumentenvertrouwen en zo de consumptie weer opkrikken en daarmee de economie nieuw leven inblazen. De Amerikaanse variant, zeg maar. Generaal Eisenhower zei al: ‘It's the duty of every American to consume’. De tweede optie is de economie in balans brengen met mens, milieu en schepping. Er bestaan drie soorten ‘echt’ kapitaal: human, natural en social capital. In een notendop komt het

erop neer dat je op een goede manier zorg draagt voor mensen en schepping. Dat kan door de economie in balans te brengen met milieudraagkracht en door bereid te zijn elkaar onderling bij te staan: solidariteit dus. Consequentie hiervan is dat consumenten bereid moeten zijn om de nullijn te accepteren. Er is niet langer de garantie dat ze er elk jaar op vooruit gaan. Ook het bedrijfsleven moet zich aanpassen en zich niet verslingeren aan bonussen. Deze optie vraagt om een Breed Overleg met sociale partners, milieu-organisaties en noem maar op. Gemeenschappelijk kunnen we een koers uitzetten. Dat is moeilijk. Maar de Nederlandse geschiedenis van de jaren tachtig laat zien dat we dit kunnen! We moeten met elkaar door deze zware periode heen. Ik erger me meer en meer aan de uitspraak van Balkenende dat we onze verantwoordelijkheid moeten nemen. Nee, we moeten onze verantwoordelijkheid aanvaardden. En zo dat anderen ons er op aan kunnen spreken. Omwille van de armen op deze wereld en het behoud van de aarde móeten we genoeg nemen met minder.

EEN CRISIS ONTSTAAT NIET DOOR FALENDE MECHANISMEN

Optie drie: arme landen zijn door de crisis het sterkst getroffen. Hun export loopt terug en ze kampen met enorme tekorten. We moeten nu investeren in ontwikkelingslanden. Hun schulden kwijtschelden en het Zuiden de kans bieden hun partij in de wereldeconomie mee te blazen. Het economisch herstel van het Noorden verloopt dan via het Zuiden. In hun vrede ligt onze vrede.”

STOMMITEIT

Politici kiezen waarschijnlijk voor de eerste mogelijkheid: herstel van consumentenvertrouwen.

“Dat zou een grote stommititeit zijn. Mogelijkheid twee en drie (rentmeesterchap en solidariteit) zijn de koninklijke wegen die we moeten bewandelen.”

U bent nog steeds een idealist...

"Ik denk dat het idee van herstel van consumentenvertrouwen van veel meer idealisme getuigt. Groei van massaconsumptie is gevaarlijk. De aarde kan de druk van de stijgende consumptie niet aan. Denk aan landen als China en India die ook hun graantje willen meepikken. Ik ben ervan overtuigd dat economische groei ons geen betere toekomst brengt.

materiële groei. Prima! Ik ben ook blij met iemand als Egbert Schuurman. In onze samenleving wordt meer geproduceerd dan we nodig hebben en reclame 'dwingt' ons producten te kopen die we helemaal niet nodig hebben. De massaconsumptie moet omlaag, het productieapparaat moet ingesteld op andere doeleinden, dat is al jaren het betoog van Schuurman en daar kan ik me van harte in vinden. Ik ben kortge-

Goudzwaard stond, samen met andere economische prominenten als Arnold Heertje, aan de wieg van de Verklaring van Tilburg. Daarin pleiten ze voor een grotere invloed van de overheid op de economie. Door de huidige kredietcrisis hebben consumenten minder te besteden. Die bestedingsuitval moet de overheid compenseren door meer te investeren in duurzaamheid en solidariteit. Herman Wijffels was een van de ondertekenaars van de Verklaring. Goudzwaard: "Ik heb het dus niet over duurzame groei, want dat veronderstelt dat we nog steeds willen groeien. Dat is niet wat ik wil. We moeten toegroeien naar verduurzaming. Dat levert wellicht helemaal geen materiële groei op. Zijn we bereid dat te accepteren?"

OFFENSIEVER EN KRITISCHER

Hoe doet de ChristenUnie het in deze tijden van kredietcrisis?

"Ik ben erg dankbaar dat Esmée Wiegman de Verklaring van Tilburg inbracht in de Tweede Kamer, waardoor een motie werd aangenomen die het kabinet oproept zich, ook binnen Europa, in te spannen voor duurzame groei, solidariteit en kwaliteit van leven. Dus een geluid tégen versterking van

zegt blij met de sociale accenten die de ChristenUnie legt, maar ik vind wel dat de zorg voor schepping en milieu tot op heden te weinig geïntegreerd is in het kabinetsbeleid. Het mag van mij best wat offensiever en kritischer richting kabinet. De urgentie van verandering van het huidige stelsel moet doordringen!"

Nog meer adviezen voor de CU?

Het beleid moet zijn om samen met De Nederlandsche Bank en het IMF het wereldgeldstelsel in bedwang te houden. Banken moeten aan restricties worden gebonden wat leningen betreft. Ze hebben hun nek veel te ver uitgestoken en de samenleving aan grote risico's blootgesteld. Herstel moet daarom niet via deze sector verlopen. En hou de pensioenfondsen in de gaten, die hebben zich ook misdragen. Het ABP investeerde in hedgefonds. Dat is pure illusie en absurd!

Arie Slob is blij dat de koopkracht op peil blijft.

"Dat vind ik vaag. Kijk daarmee uit! Als het niet leidt tot verduurzaming, schieten we er niets mee op. We moeten wel een impuls geven aan de bestedingskant. Bijvoorbeeld door

overheidsinvesteringen en onderhoudsprojecten in de bouw en het waterveiligheidsbeleid. Wat dat betreft ben ik het wel met Slob eens."

WEGEN VAN HOOP

Zeer recent verscheen de Nederlandse vertaling van Goudzwaards boek 'Hope in Troubled Times', in het Nederlands: *Wegen van hoop in tijden van crisis* (zie ook pagina 26). "Desmond Tutu schreef het voorwoord. Hij heeft het daarin over 'Choose the winning side'. Daarin refereert hij aan de apartheid, waarvan hij wist dat het uiteindelijk geen bestaansrecht had. Zoiets geldt ook voor deze tijden van economische crisis. Als we blijven vasthouden aan consumptiegroei, dan is onze hoop op drijfzand gevestigd. We moeten op tijd de winnende kant kiezen. Voor Tutu en mij zijn dat de mensen die het recht in hun hart dragen, strijden voor een gelijke verdeling tussen arm en rijk, en de natuur beschermen."

WE MOETEN NU INVESTEREN IN ONTWIKKELINGS- LANDEN

Consuminderen dus. Hoe doet u dat in uw eigen leven?

"Mijn zoon heeft mijn vrouw onlangs uitgelegd wat een GSM is: Geen Snoer Meer, haha. En ik kreeg pas van mijn kinderen een -hoe heet zo'n apparaat?- DVD-speler. Al die goederen pakken onze tijd af, we krijgen er minder tijd door voor echte sociale contacten.

Ik moet denken aan de gelijkenis van de Verloren Zoon. Hij eist bij zijn vader zijn geld op, jaagt het erdoor en moet vervolgens op de varkens passen. En dan staat er: "En hij kwam tot zichzelf". Ook wij moeten nuchter afwegen. En andere keuzen durven gaan maken dan consumptiegroei en de bevordering van onze eigen welvaart. Ik hoop dat dat het resultaat is van deze crisis. En dan wil ik helemaal niet dat deze crisis zo gauw mogelijk voorbij is..."

Joanne Brouwer, freelance redacteur.

Uitdaging christelijke politiek

Nooit eerder kwamen zoveel problemen tegelijk voor. Na de financiële crisis kregen we al snel een forse economische crisis. En we hadden al zoveel crises: milieu- en natuurcrisis, klimaatcrisis, grondstoffencrisis, voedselcrisis, energiecrisis. En dat allemaal wereldwijd.

Wereldwijd ziet men de Westerse cultuur als oorzaak: het begon allemaal in Amerika. En die westerse wereld wordt gezien als christelijk. Daarmee zitten we midden in de uitdaging waar de ChristenUnie, als kleine partij in een grote wereld, voor staat.

In eerdere studies probeerde ik duidelijk te maken dat het Westers materialisme de grondoorzaak is. Deze 'religie' heeft het Westen verblind en tot onverantwoord gedrag gebracht. De achtergrond kun je dan ook zien als een crisis in verantwoordelijkheid, een morele crisis.

MATERIALISME IS EEN VERBLINDEN- DE 'RELIGIE'

Twintig jaar geleden maakten we de ineenstorting van het Sovjetrijk mee. Oorzaak daarvan was een collectivistisch materialisme onder leiding van de staat. Het inéénstorten van het Westers kapitalisme komt van het individualistisch materialisme. De

ongecontroleerde en individualistische markteconomie gaf kansen aan onbegrensde hebzucht en geldmacht. De politiek liet veel ruimte voor uitbuiting van de natuur, de ontarding van de financiële wereld en het te veel ongemoeid laten van honger en armoede in de wereld.

Bij Bob Goudzwaard kunnen we in de leer gaan om te zien wat een verantwoord economie is. Meer dan ooit moet de ChristenUnie die economie uitdragen, juist ook tegenover de beschuldiging dat het christendom van het Westen de hoofdschuldige is. Natuurlijk zijn christenen mee schuldig. Al te vaak hebben ook wij ons kritiekloos gevoegd naar de hoofdstroom van het materialisme. Maar dat is juist niet de kern van het christendom. En daarheen moeten we in de christelijke politiek terug!

Tot slot nog een waarschuwing: we moeten de problemen niet alleen in een verkeerde economie zoeken. Vergeet de technologie niet. Economie zonder technologie is helemaal niets. Een materialistisch wereldbeeld is

vooral een technisch wereldbeeld. De technologie is een prachtige kans om ons cultuurwerk in dienst van de naaste en tot eer van God duurzaam te doen. Maar we kunnen ons ook aan de technologie verslingeren en daarmee onze verantwoordelijkheid afschuiven. Een voorbeeld: twaalf Nederlandse bankiers kwamen de Tweede Kamer voorlichten over de financiële crisis. Een krantenkop meldde dat de bankiers niet schuldig waren, maar dat de (computer-)modellen niet deugden. Alsof zij voor die computermodellen niet in de eerste plaats verantwoordelijk waren! Jammer dat niemand in de Tweede Kamer die bankiers daarover aansprak. We moeten leren inzien dat onverantwoord gedrag van een veelbelovende technologie een zeer verraderlijke technologie maakt. Om dat te voorkomen moeten we van het technische wereldbeeld worden bevrijd.

NATUURLIJK ZIJN CHRISTENEN MEE SCHULDIG

Voor de ChristenUnie is de uitdaging om in een verantwoord, duurzaam cultuurperspectief, voor zowel technologie als economie de weg van de verantwoordelijkheidsethiek te gaan. Er is juist nu veel werk aan de winkel.

Egbert Schuurman, fractievoorzitter ChristenUnie Eerste Kamer.

Congres januari 2009

Op 31 januari bezochten vierhonderd leden het tweejaarlijkse gecombineerde Unie- Ledencongres van de ChristenUnie. Op dit congres werden de Europese kandidaten gekozen voor de verkiezingen van juni 2009. De dertien kandidaten van de ChristenUnie voeren de komende maanden intensief campagne. Deze kandidaten komen uiteindelijk op een gezamenlijke lijst met de SGP, meer daarover in de komende HandSchriften. Voor nu alvast een fotoverslag.

'Er is meer dan onze eigen welvaart'

ANDRÉ ROUVOET OVER CRISIS

Sinds september vorig jaar is het kabinet volop bezig met crisisbestrijding. Banken worden opgekocht of krijgen kapitaalinjecties, spaartegoeden worden veiliggesteld. Als vicepremier is André Rouvoet medeverantwoordelijk voor het beleid. Hoe kijkt onze voorman aan tegen de economische crisis?

We zien vooral Wouter Bos optreden als crisismanager, samen met de minister-president. Welke rol speelt u als vicepremier?

"Als vicepremier overleg ik volop mee over de crisisaanpak, dat hoeft niet altijd zichtbaar te worden. Het gebeurt vooral achter de schermen. En dat ligt ook voor de hand: de minister van Financiën is eerstverantwoordelijk. En waar het op overleg, in Europees en internationaal verband aankomt, ook de minister-president. Het risico van teveel bewindspersonen die zich publiekelijk uitlaten tijdens een crisis is dat je elkaar voor de voeten loopt. Vanzelfsprekend ben ik volop betrokken bij alle besluiten, zoals rond de garantieregeling voor banken."

Wat vindt u zelf van deze crisis?

"Allereerst vind ik het belangrijk dat het vertrouwen in het financiële stelsel wordt hersteld. Het is echt onze eerste taak om te zorgen dat het normale verkeer van kredietverlening aan ondernemers (die zelf part noch deel hebben aan de oorzaken van de crisis) weer op gang komt. Ook de werktijd-

verkortingregeling, ter bescherming van werknemers tegen ontslag vind ik van groot belang. Op langere termijn hoop ik dat we nationaal en internationaal, verdere stappen kunnen zetten."

Wat voor stappen?

"Ik heb al in een vroeg stadium gezegd (onder meer tijdens een spreekbeurt voor de kiesvereniging in Wierden: red.) dat deze crisis ook kansen biedt. Ik zeg het Herman Wijffels na: 'We hebben te lang boven onze stand geleefd'. Dat geldt niet alleen voor de financiële zeepbel die uit elkaar is gespat, maar ook voor andere crises die onze wereld teisteren: voedsel, water, energie, klimaat. We moeten verder kijken dan

onze zekerheden op korte termijn, hoe belangrijk ook."

Dat klinkt nogal abstract...

"Toch gaat het uiteindelijk over heel concrete dingen die mensenlevens beïnvloeden, zoals de Somalische moeder die haar kind slechts één maaltijd per dag kan geven, het gezin in de Oekraïne dat geen gaskachel heeft in de winterkou, een boer in Zuid-Europa die geen fruitbomen meer kan kweken door verzilting van de bodem. De verleiding is groot om ons vooral te richten op het veiligstellen van onze eigen welvaart, maar we zullen dit moment moeten benutten om wereldwijd tot een rechtvaardiger en duurzame economische ontwikkeling te komen."

Tijdens mijn MTS-tijd worstelde ik met economische begrippen en grootheden die de omvang van de gemiddelde portemonnee ver te boven gaan. We hadden het over geldstromen in het bedrijfsleven, overheden en financiële markten over de hele wereld. Ik vroeg mij op die momenten altijd af hoe zoiets het best bestuurd kon worden. De enige manier waarop dat zou kunnen leek mij het maken van harde afspraken.

ZEKERHEID

De gedachte dat de Nederlandse Bank een grote goudreserve had, die uiteindelijk de hardheid van onze gulden bepaalde, stelde me gerust. Toen dat later voor een deel verkocht werd, vroeg ik me af hoe veilig spaargeld eigenlijk is. En later, toen wij ons eerste huis kochten, verdiepte ik me opnieuw in de borgstelling voor de hypotheek. Kinderlijk? Mijn hang naar zekerheid zit nu eenmaal diep geworteld. Je leent pas als je weet dat je het kunt terugbetalen, ook in slechtere tijden. En het mooiste zou zijn: leen niet! Tot zover de geltjeswijsheden van thuis.

GIFTIG

En dan komt die crisis. Een crisis waarvan ik dacht dat die na de dertiger jaren echt niet meer terug zou komen. Juist de koppeling van de markten, de valuta's en de vrije handel zorgden voor de noodzakelijke stabilisatie. Totdat de jacht naar het grote geld, toenemend bezit en de bijna panische angst voor een krimpende economie, handelaren tot het uiterste dreef. Er werden producten ontwikkeld die giftig

bleken. Naar mijn overtuiging kon dat alleen maar gebeuren omdat de hele geldmarkt zo onzichtbaar is geworden en dat elk gevoel voor proportie verdween. Ik ben dan ook steeds gevoeliger geworden voor het begrip 'consuminderen', waar prof. Goudzwaard over spreekt.

DE KINDERLIJKE TIJD LIGT ACHTER ONS, OP NAAR EEN VOLWASSEN ECONOMIE

DOORPAKKEN

'The time has come to set aside childish things', reciteerde President Obama tijdens zijn inauguratiespeech de tekst uit Corinthiërs. Deze woorden kunnen we zeker ook betrekken op de krediet- en economische crisis. We moeten nu doorpakken en een stevig fundament voor de toekomst neerzetten. Paradoxaal genoeg biedt een crisis ook deze kans. De samenle-

ving is nu meer dan ooit gediend met verantwoord economisch handelen. Daarin worden kernwaarden verenigd, zoals beroepseer, producteerlijkheid, betrouwbaarheid, gemeenschapszin en verantwoordelijkheidsgevoel. Maar ook met een besef dat we in een run naar meer, keihard tegen de grens zijn aangelopen.

BALANS

Ik maak me zorgen over de manier waarop het kabinet de crisis uiteindelijk wil aanpakken. Worden de teugels weer gevierd, als alle stof straks is neergedaald? Herstellen we in sneltreinvaart het consumentenvertrouwen en jagen we de bestedingen weer aan; aldus de eerste optie van prof. Goudzwaard. Nee, er moet namelijk een nieuwe balans worden gevonden die opnieuw inhoud geeft aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de financiële instellingen, de banken en verzekeraars. Het bepalen van de nutsfunctie, zo u wilt. Een nieuw evenwicht voor topinkomens en inkomensverhoudingen. Een hernieuwde bepaling van ondernemersverantwoordelijkheden

'Brand is
geblust, nu
doorpakken'

REACTIE TWEDE KAMERFRACTIE

voor duurzaamheid, grondstoffen- en energiegebruik.

JE LEENT PAS ALS JE WEET DAT JE HET KUNT TERUGBETALEN, OOK IN SLECHTERE TIJDEN

Tegelijkertijd moet er ook nu gehandeld worden. De ChristenUnie heeft gepleit voor het, waar mogelijk, naar voren halen van projecten in bijvoorbeeld de bouw, de infrastructuur en het waterveiligheidsbeleid. Dit moet gecombineerd worden met bestaande ambities rondom verduurzaming. Bijvoorbeeld door te investeren in het energiezuinig maken van woningen en kantoren. Dan snijdt het mes aan twee kanten. Het stimuleert én de economie én de realisatie van de klimaatdoelstellingen. Geef volop ruimte aan bijvoorbeeld de agrarische sector, om te investeren

in duurzame energietechnieken: LED verlichting in kassen, warmtekrachtinstallaties, biogaswinning.

LEF

Het kabinet heeft tot nu toe vooral de brand geblust. Banken zijn gered en bedrijven worden ondersteund met garantieregelingen en werktijdverkorting. Dit was nodig. Maar we moeten ook aan de slag met het neerleggen van een stevige basis voor een duurzaam economisch stelsel. Alle mogelijke maatregelen die nog genomen moeten worden, moeten bijdragen aan die basis. Zoals prof. Goudzwaard zegt: 'Omwille van de armen op deze wereld en het behoud van de aarde móeten we genoeg nemen met minder.' Dat vereist een heldere visie van het kabinet. En lef. Om beslissingen te nemen, die op korte termijn misschien niet makkelijk zijn, maar op langere termijn wel vruchten afwerpen. De kinderlijke tijd ligt achter ons, op naar een volwassen economie.

Ernst Cramer, Tweede Kamerlid, woordvoerder Financiën.

Welkom in Europa

Als er iemand niet met een schone lei begint dan is het wel president Obama. In de zogenaamde Oval Office in het Witte Huis treft hij zware dossiers aan over Irak, een torenhoge staatsschuld, Guantanamo Bay en een zwaar beschadigd imago van zijn land. Raakt dat ook ons? Dat moet wel, want Amerika is en blijft onze grootste bondgenoot in de NAVO. Denk bijvoorbeeld aan Afghanistan. Amerika heeft Obama's sterke charisma nodig om een nieuw leiderschap te vinden. Nieuw, want anders dan zijn voorganger wil hij hopelijk constructiever samenwerken met bijvoorbeeld de VN (denk aan het Klimaatverdrag en het Internationaal Strafhof), maar ook met de Europese Unie.

Amerika vraagt sinds lang van Europa om meer internationale (waaronder militaire) verantwoordelijkheid te dragen. Tegelijk is het vaak argwanend over een te sterke eigen Europese positie. Welnu, de Franse president Sarkozy bewees het afgelopen jaar, dat een sterkere internationale rol van Europa ook de belangen van Amerika kan dienen. Hij bewees dat in het conflict Rusland-Georgië, de kredietcrisis, de aanpak van piraten bij Somalië en een hernieuwde aanpak van het klimaatvraagstuk. Laat Obama zich daar bij aansluiten. Hij is welkom in Europa.

Eimert van Middelkoop, minister van Defensie.

Tweede Kamernieuws

Hulp aan prostituees, investeringen in openbaar vervoer, opvang voor tienermoeders: op tal van beleidsterreinen plaatste onze Tweede Kamerfractie in 2008 haar eigen accenten. Vaak in de vorm van amendementen. Ernst Cramer, Esmé Wiegman en Ed Anker zetten afgelopen jaar de meeste geslaagde amendementen op hun naam. Dat gaat door in 2009 met ondermeer de splitsingswet en een verzekering voor mantelzorgers.

ENERGIEBEDRIJVEN IN DE UITVERKOOP

Verbod op verkoop, nationalisatie, moreel appèl op de provincies om niet alle aandelen te verkopen; alle denkbare suggesties passeerden de revue tijdens het spoeddebat in de Kamer dat in januari gehouden werd. Essent maakte heel wat los toen bleek dat de Nederlandse energieconsument binnenkort te maken heeft met het Duitse RWE.

Kamerlid Esmé Wiegman vond de onrust en de aanleiding voor een

spoeddebat merkwaardig, net als het horen van verontrusting onder notabene de grote voorstanders van de splitsingswet. „De overname is immers een logisch gevolg van de liberalisering van de energiesector en de recente splitsing van de energiebedrijven. Energie is een product als alle andere en de producenten ervan zijn onderworpen aan de spelregels van de markt. Dat was toch ook de bedoeling? Nou, dan kan de vlag uit bij de voorstanders. Zeker als straks Nuon ook verkocht is!”

Dat de splitsingswet een lastige keuze is geweest kan de ChristenUnie niet

ontkennen. Er zijn goede redenen te noemen voor het splitsingsprincipe tussen netwerk en productie. Maar, het moment en de manier waarop, had beter gekozen moeten worden: voer splitsing door als in een aantal andere Noordwest-Europese landen vergelijkbare wetgeving wordt voorgesteld. En doe het ook niet verplicht van bovenaf. Het is voor Nederland te kwetsbaar om in Europa voor de troepen uit te lopen, met als risico dat de Nederlandse energiebedrijven als hapklare brokken in de etalage worden gezet om door de grote Europese spelers te worden overgenomen.

Het is nu zoeken naar alle mogelijke middelen om nog enige invloed uit te kunnen oefenen als overheid en politiek. Europese richtlijnen, waarin bijvoorbeeld staat dat de regering bevoegd is overnames van de gesplitste Nederlandse energiebedrijven door ongesplitste bedrijven niet goed

te keuren, zijn voorlopig nog niet van kracht. Volgens Wiegman zal het kabinet dus duidelijkheid moeten geven welke wettelijke middelen ze op dit moment wel in handen heeft. „Het is toch onwenselijk dat de Nederlandse bedrijven eerst moeten splitsen ten behoeve van eerlijke concurrentie om vervolgens te worden verkocht aan ongesplitste bedrijven die de concurrentie in Nederland weer vervalsen?”

Helaas is de splitsingswet niet gepaard gegaan met voldoende wapenrusting voor het kabinet om gedegen invloed uit te kunnen oefenen op die thema's

die zo belangrijk zijn. Is de overname nu echt in het belang van de consument? RWE krijgt eenderde van de Nederlandse markt in handen. Of betaalt de consument het rendement aan de Duitse particuliere aandeelhouders van RWE voor de betaalde 10 miljard?

Hoe dan ook, het getuigt van enige bestuurlijke hoogmoed om een moreel appèl af te geven aan de provinciale besturen. Wiegman: „Provincies worden opgezadeld met de gevolgen van de haast die Den Haag meende te moeten maken met de splitsingswet. Het is begrijpelijk dat provinciale overheden steeds meer moeite krijgen met hun aandeelhouderschap van grootschalige energiebedrijven die in een vrije markt opereren. Gevolgen zijn lastig te overzien en het vraagt veel inhoudelijke kennis om enige invloed op het Europese energiebeleid uit te oefenen. Juist de vraag, die veel provincies zichzelf stellen, of ze wel aandeelhouder kunnen blijven van een puur commercieel bedrijf, getuigt van moraliteit.”

VERZEKERD VAN MANTELZORG

In het debat over arbeidstijden en verloven, opperde Kamerlid Cynthia Ortega om een collectieve verzekering voor mantelzorgers in het leven te roepen.

Deze verzekering moet het voor werknemers mogelijk én betaalbaar maken om mantelzorg te verrichten voor bijvoorbeeld zieke familieleden.

Op dit moment kun je daar enkel onbetaald zorgverlof voor opnemen. „Zowel betaald werken als vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn speerpunten van het kabinet. Daarom vroeg ik de minister uit te zoeken wat de mogelijkheden zijn om werkenden, die ook mantelzorg willen leveren, tegemoet te komen in hun 'inkomensderving'. De minister heeft toegezegd een aparte brief over mantelzorg aan de Kamer te schrijven.

Jolande Uringa, voorlichter Tweede Kamerfractie.

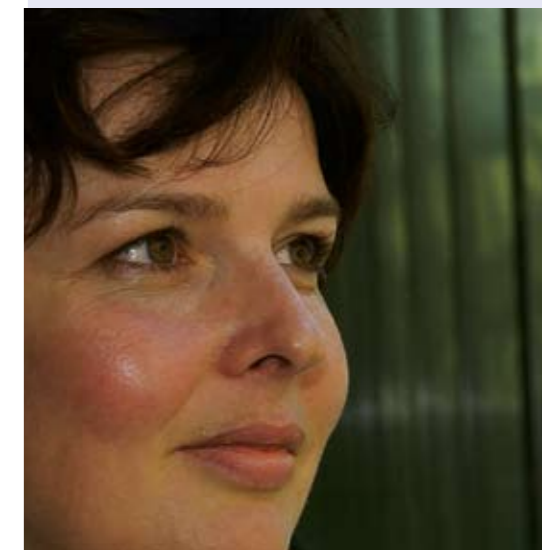
COLUMN

Meer dan een druppel

De wereld is een dorp, een global village. Dat betekent dat we veel met elkaar te maken hebben. Een tsunami in Banda Atjeh was 100 jaar geleden ongemerkt aan ons voorbij gegaan. Nu heeft de hele wereld die verschrikkelijke beelden op zijn netvlies staan.

Toen ik laatst in Indonesië was, stonden daar net als in Nederland de kranten de hele week vol van de inauguratie van Obama, de president van Amerika. Al die wereldwijde verbanden leiden ertoe dat bijna niets meer geïsoleerd lijkt te gebeuren. Zo hebben we een wereldwijde armoede-, milieu-, energie-, klimaat- en kredietcrisis. Toch zijn al deze wereldomvattende crises terug te leiden tot het persoonlijk gedrag van ieder van ons. Ook mijn brommertje, bij wijze van spreken, 's ochtends naar het werk draagt bij aan de CO2-uitstoot, één van de belangrijke oorzaken van klimaatverandering. Een verband, waarvan we een aantal jaar geleden niet eens op de hoogte waren. Zo leidt ook mijn donatie aan Unicef tot een betere toekomst voor een meisje in Sudan, om maar eens wat te noemen. Onze daden hebben een gevolg, soms groter dan wij denken. Een druppel op een gloeiende plaat bestaat niet.

Tineke Huizinga, staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat

DE PERMANENTE CAMPAGNE

Altijd en Overal ChristenUnie

Tussen de verkiezingen door voert de ChristenUnie permanent campagne. We organiseren een handtekeningenactie hier, we protesteren tegen mensenrechtenschendingen daar. Al die acties vallen onder de 'Permanente Campagne' (PC). Maak kennis met drie vrijwilligers van de PC: Greet Flippo, Ben Koelewijn en Lida van Rijn.

Greet Flippo (52) uit Hazerswoude Dorp zit niet graag stil. Ze is een psychologe met politieke aspiraties. Ze ambieert een fulltime politieke baan. Landelijk. Tot die tijd is ze lokaal actief. Ze zit in de steunfractie van de ChristenUnie-SGP in Rijnwoude en heeft contact met de Provinciale Statenfractie van Zuid-Holland. Ze is getrouwd met Bram, met wie ze twee dochters en een zoon heeft. Haar jeugdliefde voor politiek is sterker geworden sinds ze christen is. "We kunnen als christenen de toon zetten in de maatschappij. Wij horen op aarde thuis en moeten dus verantwoordelijkheid nemen." Ondertussen timmert ze ook aan de weg bij de PC. "Daar kun je handen en voeten geven aan politieke thema's voor de ChristenUnie. Je kunt maatschappelijk onrecht aan de kaak stellen, door acties mee uit te denken en op te zetten." Huidig Tweede Kamerlid Joël Voorde- wind en toenmalig directeur partijbu-

Lida van Rijn

Greet Flippo

Ben Koelewijn

reau Henk van Rhee startten in 2004 met deze vorm van campagnevoeren. "Het doel is om tussen de verkiezingen door continu aandacht te vragen voor de partij en haar standpunten", licht Flippo toe. "Het moet niet zo zijn dat al het geluid van de partij alleen maar uit de Tweede Kamer komt, de rest van de partij is óók betrokken."

OLYMPISCHE SPELEN

Betrokkenheid is kenmerkend voor de PC. Zelf maakte Flippo zich deze zomer nog hard voor het wegblijven van Nederlandse ministers op de openingsceremonie van de Olympische Spelen in China. Ze organiseerde een handtekeningenactie onder de noemer NoShow080808. Uiteindelijk leverde de actie niet heel erg veel handtekeningen op van particulieren, maar Flippo leerde wel enorm veel over hoe zo'n

actie aan te pakken is. En Joël Voorde- wind vestigde ondertussen de politieke aandacht op de mensenrechtensituatie in China.

ALS JE IN DE KERKBANKEN BLIJFT ZITTEN, GEBEURT ER NIET HEEL VEEL

"Bij Permanente Campagne moet je vooral tijd en enthousiasme hebben," stelt Flippo. "En een hart voor de partij en de samenleving." Er zitten nu twaalf personen in de PC-werkgroep. Iedereen heeft weer zijn eigen expertise en interesses.

"Iedereen is te gebruiken en heeft wel iets waar zijn hart voor brandt", zegt ook financieel adviseur Ben Koelewijn (23) uit Bunschoten. De aanstaande vader - zijn vrouw Corrie staat op het punt van bevallen van hun eerste kind - vertelt enthousiast over zijn betrokkenheid bij de PC en de partij.

FINANCIËN

Waar Flippo vooral interesse heeft

ik mij af wat Hij zou willen. En ik heb altijd al een klik met de politiek gehad. Via Hadassa Meijer (projectleider op het partijbureau voor de PC) werd ik in maart 2008 lid van de partij en raakte betrokken bij de PC."

DUURZAAM

Momenteel bezint de PC zich over een actie rondom duurzaamheid. Eén van de signalen die de ChristenUnie daar

"Ik ben een mensenmens", zegt Lida van Rijn (55) uit Hoornaar. Ze is getrouwd, heeft zelf drie getrouwde dochters, werkt als ambtenaar en is actief voor de ChristenUnie Giessenlanden als bestuursvoorzitter en steunfractielid. "Ik ben een ervaringsdeskundige. Het gezin is mijn hoofddoel. Gelukkig kon ik als herintreedster altijd mijn

bij oppakt is dat veel ondernemers door regelgeving tegengehouden worden om duurzaam te ondernemen. "Van duurzaamheid heb ik weinig kaas gegeten", legt Koelewijn uit. "Maar elk thema heeft een financiële kant. En dus kan ik daar toch weer nuttig bij zijn. De partij moet continu onder de aandacht gebracht worden. En niet alleen maar dat wij tegen abortus en euthanasie zijn. Er zijn ook een heleboel andere dingen waar de partij voor staat. En dat is niet alleen maar betuttelend. Via de Permanente Campagne heb je de kans om echt een verschil te maken. Het geloven is super, maar als je alleen in de kerkbanken blijft zitten ,gebeurt er niet heel veel."

SCHOOLTJDBANEN

Ook als je niks met duurzaamheid of financiën hebt, kun je bij de PC terecht.

baan als ambtenaar met mijn gezin combineren. Ik had en heb nog steeds een echte schooltijdbaan, ook heerlijk voor oppasoma's. Ik denk nu mee over een mogelijke actie voor die schooltijdbanen. Banen onder schooltijd voor vrouwen én mannen. We zien nog vaak dat de vrouw het eerst stopt met werken als het niet meer uitkomt, ondanks alle oproepen om samen de kar te trekken." De PC is de perfecte uitkomst voor Van Rijn. "Ik ben van de korte termijnacties. Je pakt iets beet en je gaat ervoor. Het resultaat is snel in zicht. Voor de PC moet je tijd vrijmaken, maar je hebt je talenten niet voor niets gekregen. Je kunt met elkaar een thema 'smoel' geven. Als het dan loopt, geeft het een kick."

Anne Paul Roukema, webredacteur.

MEEDOEN

Heb jij interesse om het PC-team te versterken en je talenten in te zetten voor de ChristenUnie? Geef je dan op via permanentecampagne@christenunie.nl of kijk op www.christenunie.nl/campagne.

Begint een beter

NEE, HELAAS...

Vol verwachting klopt mijn hart op de eerste VN-conferentiedag in Poznan. Hier gaat het gebeuren! Hier gaan de 192 landen van de wereld een verschil maken. Zeker na een leuk gesprek met minister Cramer die ferm stelde dat 'De financiële crisis geen rede is om de klimaatcrisis in de ijskast te zetten', groeide mijn vertrouwen tot ongekende hoogte. Tot ver voorbij de ozonlaag.

IEDEREEN WIL EEN OPLOSSING, NIEMAND ZET DE EERSTE STAP

Na een week van verwondering, verbazing en uiteindelijk frustratie, kwam ik van een koude Poolse kermis thuis. Iedereen wil een oplossing voor de dreigende klimaatcrisis, maar niemand wil de eerste echte stap zetten. Onderhandelaars krijgen geen volmacht van hun regeringsleiders om echte beslissingen te nemen. Op detailniveau zijn er wel winstpuntjes, maar de broodnodige grote klappers blijven uit. Als puntje bij paaltje komt geven we niet thuis. Ook Nederland niet.

Als klap op de vuurpijl was Al Gore naar Poznan gereisd. Ruim 190 regeringsleiders gaven de klimaatgoeroe een staande ovatie. Met open mond bewonderde ik vanaf de voorste rij zijn betoog. Toch lijkt ook hij een roepende in de woestijn. Het gaat het ene oor in en het andere oor uit.

THUIS

De wereld in het klein voltrekt zich in mijn studentenhuis. De eigen kamers

Eind december, tegelijkertijd met de VN-klimaattop in Poznan, vond er een top van de Europese Raad plaats waarin de regeringsleiders over het Europese klimaatbeleid spraken. Bondskanselier Angela Merkel pleitte daar niet direct voor een beter milieu. 'Banen eerst' bleek haar motto. Of zoals het oude Duitse gezegde "Erst das Fressen, dann die Moral". Eerst eten, daarna is er pas ruimte voor moraal. Zoals ruimte voor het zorgen voor onze verre naaste of het milieu.

zien er allemaal prima uit. Maar de gemeenschappelijke ruimte is een zootje. Zonder schoonmaakrooster wacht iedereen af.

Wat is dat toch? Iedereen ziet de problemen van morgen aankomen, maar niemand geeft thuis. Nog even snoozen, nog even lekker alles bij het oude laten. Laten we de economische crisis gebruiken om van de gebaande paden af te gaan. Laten we het zien als een kans. Een kans op verandering. Change!

Terug naar mijn studentenhuis. Met een goed schoonmaakrooster houden we de boel schoon. Een VN-verdrag is in essentie niets anders. Het is een schoonmaakrooster voor de wereld. Maar dat moet dan eerst nog wel even worden opgesteld.

Vanuit de ChristenUnie kunnen we voorlopers zijn in deze grote schoonmaak. Onze vertegenwoordigers in de waterschappen, gemeenten, de provincies en in Den Haag kunnen de Al Gore's uit de lage landen worden. Vanuit een door God gegeven verantwoordelijkheid kunnen wij een stap in de juiste richting doen. Het is misschien een kleine stap voor een mens, maar een grote stap voor de mensheid als geheel.

Ijmert Muilwijk, voorzitter Perspectief.

milieu in Poznan?

JA, TOCH WEL...

De 14e VN-klimaatconferentie, Poznan eind 2008. Europarlementariër Hans Blokland en ondergetekende waren erbij, samen met een delegatie van het Europees Parlement. In de zoektocht naar een opvolger voor het Kyoto klimaatverdrag (wat in 2012 afloopt) werden de onderhandelingen van Bali (2007) voortgezet. Het voornaamste doel was: vooruitgang in het onderhandelingsproces. Op een aantal belangrijke punten is vooruitgang geboekt tijdens de conferentie.

Zo is een strategisch programma voor de overdracht van technologie bekrachtigd. Dat programma moet ervoor zorgen dat private investeringen in technologie in ontwikkelingslanden geïntensiveerd worden, omdat lang niet alle ontwikkelingslanden zelf voldoende kennis en mankracht hebben voor technologieontwikkeling.

EERST HET GELD, DAN AAN DE SLAG

Een van de belangrijkste resultaten van Poznan is dat het Adaptatiefonds een juridische vorm heeft, zodat ontwikkelingslanden vanaf nu directe toegang hebben tot het fonds. Met dat fonds kunnen ze projecten bekostigen die bijdragen aan aanpassing aan de klimaatverandering. Heet hangijzer is daarbij de hoeveelheid geld die rijke landen in het fonds pompen. Kern van het probleem is het wederzijdse vertrouwen. Rijke landen willen pas geld in het systeem brengen, wanneer ze van een ontwikkelingsland een duidelijk plan van aanpak en projectomschrijving krijgen. Voor grote ontwikkelingslanden, zoals India en China, is dit niet zo'n probleem. Maar kleine ontwikkelingslanden missen vaak de benodigde kennis en middelen om dit soort projectomschrijvingen te ontwikkelen. Zij zien liever eerst geld, waarmee ze

dan vervolgens aan de slag kunnen. Dit blijft de komende maanden een discussiepoint.

BONDGENOTEN

De klimaatconferentie is door diverse landen aangegrepen om hun nieuwe klimaatbeleid te presenteren. Australië kwam met een emissiehandelsstelsel voor het eigen land. Brazilië presenteerde ook haar beleid, waarbij veel geld wordt gepompt in bescherming van het Amazonewoud. Ook China bleek intensief bezig met ontwikkeling van klimaatbeleid. Wat heel duidelijk werd in Poznan is dat er een sterk gedeelde wens is om in december 2009 tot een klimaatverdrag te komen in Kopenhagen. Een wens van de EU, maar nu ook van traditionele dwarsliggers als China, India en de Verenigde Staten. Een aantal werkgroepen kreeg een verhoogd politiek mandaat voor verdere onderhandelingen in 2009 en voor het ontwikkelen van een ontwerpakte voor het uiteindelijke klimaatakkoord.

Gedurende de conferentie was de aandacht voortdurend gefocust op het vast te stellen beleid van de EU. Tijdens de klimaatconferentie kwamen staatshoofden uit de hele EU in Brussel bijeen om, namens de Raad, fiat te geven aan de voorliggende voorstellen. Het was een goed signaal dat het Franse Voorzitterschap op vrijdagmiddag in Poznan kon meedelen dat de lidstaten akkoord waren. Het Europese Parlement bekrachtigde het pakket, licht gewijzigd, in de week erna. Onze eurofractie stemde in met het grootste deel omdat de uitkomst toch een flinke en evenwichtige stap vooruit betekent op klimaat- en energiegebied.

Walter van Luik, beleidsmedewerker Eurofractie ChristenUnie-SGP

De kiesvereniging

Een nieuwe rubriek in HandSchrift: De kiesvereniging. Met een kort bezoek aan een willekeurige kiesvereniging in ons land komen we te weten wat de vereniging organiseert voor haar leden en waarmee de fractie zich onderscheidt van andere partijen. Deze keer: de ChristenUnie Ooststellingwerf, aan het woord is raadslid **Meine Jansma**.

V.l.n.r.: Harrie Rouwhorst (B), Theda Zuidema (F), Matthijs Zwart (B), Jan Meijer (F), Engbert ter Veld (B), Meine Jansma (F, raadslid), Dirk Mollema (B). B= Bestuurlid, F=Fractielid. Ton Hofland ontbreekt op deze foto.

Waarom heeft Ooststellingwerf de ChristenUnie nodig?

“We zijn betrokken en komen op voor kwetsbaren, zowel mens als natuur. Bij alle uitdagingen en problemen proberen we samen met anderen een weg te zoeken die het eigenbelang en de korte termijn overstijgt. En te volgen waar Jezus richting geeft.”

Welke hoogte- en dieptepunten maakten jullie mee?

“Op ons initiatief voerde de gemeente mediation in, om zonnig problemen niet door de rechter te laten beslechten, maar onderling op te lossen.

Enkele resultaten uit ons verkiezingsprogramma: fietspadenknooppuntenroutes; bij kunstwerken: borden met tekst en uitleg; beperking gebruik bestrijdingsmiddelen; ambachtelijke bedrijven in vrijstaande agrarische gebouwen; brede adviesraad WMO. Veel van deze besluiten zijn unaniem genomen.”

“Een dieptepunt? Samen met de VVD ontwikkelden we een initiatief waarmee we 50% van de huishoudens van energie konden voorzien met windturbines.

De raad was in krappe meerderheid voor, maar wilde nog een referendum hierover. De bevolking stemde tegen. Nog een tegenvaller voor onze fractie was het besluit om de mogelijkheid te bieden om hier een coffeeshop te openen.”

Wie is de meest opvallende persoon binnen de kiesvereniging?

“Ton Hofland, van afkomst evangelisch, in het verleden zeer actief in een organisatie die bijbels in de Oostbloklanden bracht. Momenteel is hij, ondanks zijn hoge leeftijd, volop betrokken bij het fractiewerk, maar ook bij het bestuur van de ChristenUnie en als vrijwilliger bij asielzoekers. Als ingenieur zette hij een aantal verbeteringen voor de weg Emmen-Leeuwarden op papier. Ook op de vergaderingen van de landelijke ChristenUnie is hij een vaste gast. Vele moties en amendementen van de kiesvereniging kreeg hij er al door heen.”

Hebben jullie nog tips en trucs voor andere kiesverenigingen?

“Enkele basisbegrippen voor een politicus: wees vriendelijk en vasthoudend. Voer nooit oppositie om de oppositie, streef naar collegiaal bestuur. Wees niet bang om op cruciale momenten het woord van Jezus aan anderen voor te houden.”

Reina Dijksterhuis, medewerker communicatie.

CHRISTENUNIE OOSTSTELLINGWERF

De kernen: Oosterwolde, Haulerwijk, Donkerbroek, Appelscha, Olderbekoop
Aantal inwoners: 26.000
Aantal leden van de kiesvereniging: 62
Zetels gemeenteraad: 21
ChristenUnie raadsleden: 1
ecoalitie/oppositie
www.ooststellingwerf.christenunie.nl

Ook in 2009 wil de ChristenUnie weer volop zichtbaar zijn. Dit doen we onder andere door promotie-acties. Dit jaar zijn we present op diverse evenementen. Zo zullen we de komende maanden met een stand staan op het Flevo festival, de Kerk en Gemeente beurs, Opwekking en de 50+ beurs.

Deze evenementen zijn voor de bezoekers een ideale gelegenheid om (soms voor het eerst) kennis te maken met de ChristenUnie. In een ongedwongen setting praten de partijmedewerkers en vrijwilligers de geïnteresseerde potentiële leden rustig bij. Evenementen en geïnteresseerden genoeg. Vrijwilligers genoeg om te helpen? Nog niet. We hebben uw hulp hard nodig bij deze promotie-activiteiten.

Levert het wat op? Ja: de gesprekken met bezoekers van evenementen zijn

vaak erg gezellig en inspirerend. Bovendien kunt u vaak ook nog deelnemen (aan een deel van het) programma van een evenement. Evenementen zijn intensieve bijeenkomsten. U maakt contact met veel verschillende mensen, met even zo veel verschillende verhalen en visies. U kunt daar onze christelijk-sociale visie presenteren en laten zien dat we een biddende partij zijn en blijven. Prachtig werk.

In 2009 zullen we aanwezig zijn op diverse evenementen met in totaal meer dan 200.000 bezoekers, die we stuk voor stuk persoonlijk kunnen benaderen. Wilt u helpen met het promoten van de ChristenUnie op een evenement of beurs? Meldt u dan aan via promotie@christenunie.nl.

Rogier Kramer, medewerker Communicatie Partijbureau.

POLITIEK WANDELEN

De ChristenUnie is een partij met aandacht voor natuur en goed rentmeesterschap. Dit willen we het komende jaar ook laten zien door elke maand in een van onze mooie provincies een wandeling te organiseren met een Kamerlid.

Onder het wandelen, maakt u kennis met natuurgebieden, en met onze Kamerleden. Er is tijdens de wandeling tijd om over allerlei zaken van gedachten te wisselen.

In het kader vindt u een eerste overzicht van de plaatsen en Kamerleden die meedoen. Hebt u interesse om mee te wandelen? Meldt u dan zo snel mogelijk aan via www.christenunie.nl want de plaatsen zijn beperkt. Alle wandelingen starten op zaterdag om tien uur 's ochtends. Een aantal dagen voor de wandeling ontvangt u meer informatie over de dag.

DATUM	OMGEVING	KAMERLID
28 mrt.	Zeewolde	Ernst Cramer
18 apr.	Wijk en Aalburg	Ed Anker
30 mei	Staphorst	Esmé Wiegman

In de volgende HandSchriften kondigen we telkens nieuwe wandelingen aan, zodat we de komende twaalf maanden in elke provincie zijn geweest.

Hadassa Meijer, medewerker PC.

Geloof en politiek in Nicaragua

EEN COMBINATIE VAN GEBEDSTENTEN EN VERKIEZINGSFRAUDE

De relatie tussen geloof en politiek is in Nederland een ingewikkelde zaak. Een partij als de Christen-Unie wordt daar regelmatig mee geconfronteerd. Maar ook in andere landen speelt dit probleem. In dit artikel geef ik een inkijkje in de recente politieke ontwikkelingen in Nicaragua. Een land met, op zijn zachtst gezegd, een opmerkelijke politieke structuur.

Nicaragua ligt in Centraal-Amerika. Het land telt ongeveer 5,8 miljoen inwoners en is bijna vier keer zo groot als Nederland. Politiek gezien valt het heersende regime onder "Nieuw-Links" in Latijns-Amerika. Nicaragua kan het dan ook goed vinden met Venezuela (Hugo Chávez). Nieuw-Links is een reactie op het neoliberalisme, dat weer een reactie was op de periode van de links-revolutionaire bewegingen in Centraal-Amerika. In die periode stonden ook de contra's op in Nicaragua, met als gevolg een bloedige burgeroorlog. Eén van de leiders van de revolutie, later ook verkozen president, was Daniel Ortega (1979 tot 1990). In 1990, 1996 en 2001 verloor hij de verkiezingen. Opvallend genoeg werd Ortega in 2006 wel verkozen als president, met zijn partij FSLN. Voor zijn herverkiezing was het belangrijk dat Ortega de banden met

de Rooms-katholieke Kerk stevig had aangehaald. Onder meer door "the-rapeutische abortus" te verbieden. Oprecht of uit berekening?

TEST

De gemeentelijke verkiezingen in 2008 waren een belangrijke test voor de regerende partij. Vanaf zijn aantreden in januari 2007 tot de gemeentelijke verkiezingen in november 2008, was Ortega druk bezig om Nicaragua te veranderen van een (aarzelende) meerpartijen-democratie naar een nieuw soort volksdemocratie. Dat klinkt leuk, maar in de praktijk onttaardt zo'n systeem makkelijk in een nieuwe dictatuur. In november 2008 kwam het erop aan of Ortega met zijn 'politieke project' door zou kunnen, of niet. In de aanloop naar de verkiezingen haalde Ortega daarom alles uit de kast om in

zoveel mogelijk gemeenten te winnen. Het meest opvallend was dat in Managua, de hoofdstad van Nicaragua, op alle rotondes 'gebedstenten' stonden voor de vrede in het land. Zwaaiende vlaggen, luidsprekers met christelijke muziek die ocriep tot broederlijke eenheid. Ortega behaalde daarna goede resultaten, maar volgens velen was er ook sprake van ernstige verkiezingsfraude...

UITDAGING

In deze situatie werkt het NIMD als neutraal instituut dat probeert het meerpartijen politieke systeem in het land te versterken. Een hele uitdaging! In deze situatie werkt ook de internationale afdeling van de ChristenUnie via bilaterale partijcontacten. In maart hoop ik samen met partijdirecteur Menno van Hulst de UDC te bezoeken, een (kleine) christelijke partij die deel uitmaakt van de FSLN Alliantie. Met hen willen we onder andere doorpraten over de vraag: 'Wat is christelijke politiek?'. Misschien dat het de relatie tussen geloof en politiek in Nicaragua een betere basis kan geven dan het nu lijkt te hebben.

Frans Visscher, partijcoördinator NIMD voor de ChristenUnie.

Is de Islam slecht voor de economie?

Waarom is Egypte arm en Nederland rijk? Die vraag heb ik mezelf vaak gesteld in de jaren dat ik in het land van de Nijl leefde. En steeds meer ben ik gaan inzien dat de religieuze wortels van een samenleving cruciaal zijn voor de ontwikkeling van een land.

De economische ontwikkeling van een land hangt mede af van klimaat, grondstoffen en historische ontwikkelingen. Maar een cruciale factor is cultuur. Noord-West Europa is een regio met weinig corruptie, veel wetenschap en handel. Dat heeft minder met ons regenachtig klimaat te maken en veel meer met de religieuze wortels van onze cultuur. Het Protestantisme stimuleerde geletterdheid en daardoor kennis. Het leidde tot een samenleving met veel onderling vertrouwen en een arbeidsethiek van eerlijkheid en hardwerkendheid. Op de ranglijst van minst corrupte landen zijn er van de eerste tien landen maar liefst negen met een Protestantse cultuur.

FATALISTISCH

Op diezelfde ranglijst staat Egypte op de 150e plaats. 30% van de bevolking is analfabeet, er is weinig onderling vertrouwen, er zijn weinig serieuze wetenschappers en de overheid is de grootste werkgever. Komt dat mede door de Islam? Daar is wel wat voor te zeggen. Veel Egyptische moslims hebben een fatalistisch wereldbeeld, waarin God ieder zijn deel geeft. Waarom zou je dan nog druk maken? Als je bovendien je zonden kunt compenseren met een retourtje Mekka, dan is het al iets begrijpelijker dat een over-

Het Wetenschappelijke Instituut organiseert op zaterdag 4 april een Islamcongres in Amersfoort, met onder meer Paul Scheffer. Informatie en aanmelding op: wi.christenunie.nl, mail: wi@christenunie.nl.

heidsambtenaar zijn schamele salaris met steekpenningen aanvult. En als de Koran alle antwoorden heeft, dan word je ook niet erg geprikkeld om het hoofd te breken over lastige vragen. Kortom, Egypte is wat het is, mede door het stempel dat de Islam op Egypte drukt.

INDRUKWEKKEND

Is dat alles? Natuurlijk niet. Ooit leverde de Islam een indrukwekkende beschaving op, met een economie van internationale handelaars. Ooit waren de

meest vindingrijke wetenschappers in het Midden-Oosten te vinden, waaronder overigens veel joden en christenen. Maar ergens in de geschiedenis van de Islam is er een wissel omgegaan en is 'kritische zin' ingeruild voor 'gedachte-loze imitatie'. Die wissel zou opnieuw om kunnen gaan, maar dan de andere kant op. En wat betreft corruptie is Singapore het vierde schoonste land en bewijst het zodat ook niet-protestantse landen zo'n keuze kunnen maken.

Met veel moslims in Noord-West Europa zijn er twee opties: ofwel Europa islamiseert, ofwel de Islam europeaniseert. Die laatste optie moet ook voor veel moslims de meest aantrekkelijke zijn.

Gert-Jan Segers, directeur WI.

GEZOCHT: 200 CAMPAGNELEIDERS EN LEDEN VAN SELECTIECOMMISSIES

Op weg naar 2010

Op 3 maart 2010 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. De voorbereidingen zijn bij de meeste lokale verenigingen in volle gang. Succesvolle verkiezingen rusten op drie belangrijke pijlers: een goed en relevant programma, een stevige en aansprekende kandidatenlijst en een opvallende campagne.

ChristenUnie Kaderschool organiseert voor lokale campagneleiders en leden van selectiecommissies, op weg naar de gemeenteraadsverkiezingen, drie regionale trainingsdagen. Een goede voorbereiding is immers het halve werk. Daarom dagen we alle kiesverenigingen uit om een afvaardiging te sturen naar deze trainingsdagen. De trainingen zijn op 7 maart in Dor-

recht, 21 maart in Apeldoorn en 28 maart in Drachten.

SELECTIECOMMISSIES

Graag willen wij selectiecommissies goed op weg helpen met deze trainingsdag. Hoe voer je goede gesprekken? Waar moet je op letten? Hoe krijg je de juiste dingen boven tafel? Hoe breng je iemands motivatie en levens-

stijl ter sprake?

Onder leiding van René Ravenhorst (een psycholoog met ervaring in trainen, coachen, selectiegesprekken en assessments) gaan we zo professioneel mogelijk aan de slag met interviewen, selecteren en beoordelen. Daarbij gebruiken wij het Functieboek van de ChristenUnie en het Handboek Verkiezingen als uitgangspunt. Het Functieboek, waarin we alle lokale en provinciale partijfuncties met hun competenties benoemd hebben, ontvangen de deelnemers ter plekke.

CAMPAGNELEIDERS

In de voorbereidingen bij verkiezingen hebben campagneleiders een belangrijke rol. Wat is precies campagnevoeren? Welke campagnestrategie is succesvol? Hoe verzamel ik de juiste mensen en middelen om me heen? Over al deze vragen (en nog veel meer) gaat deze training. Aan de hand van een campagneplan dat de deelnemers zelf gaan schrijven, wordt een actie uitgewerkt en getest. Tijdens de training ontvangen de deelnemers het vernieuwde Handboek Campagnevoeren. Dit handboek staat boordevol relevante campagne-informatie. De training staat onder leiding van Chris Sol en Jarno Volmer, beiden zeer ervaren campagneleiders uit Leiden.

GLBAAAL PROGRAMMA

10.00	Gezamenlijke aftrap
10.30-12.30	Trainingen campagne en selectie deel I
12.30	Gezamenlijke lunch
13.15-15.30	Trainingen deel II
15.30	Gezamenlijke borrel

KOSTEN EN AANMELDEN

De kosten per deelnemer zijn 35 euro. Dit is inclusief lunch, studiemateriaal, het vernieuwde Handboek Campagnevoeren of het lokaal en provinciaal Functiehandboek. Het is belangrijk dat men zich van tevoren aanmeldt. Dat kan via www.kaderschool.christenunie.nl. Wilt u meer informatie, dan kunt u bellen met het partijbureau via 033 422 69 69.

Erik van Dijk, opleiding en advies en Reina Dijksterhuis, medewerker communicatie.

VRAGEN AAN

7

BIANCA VAN DER HORST

'Ik doe 1001 dingen'

Een giftenbrief, de congressuitnodiging, een zilveren speld- met vriendelijke groeten van het partijbureau te Amersfoort. Maar wie is nu wie en wie doet wat op het bureau? In zeven vragen en antwoorden kennismaken met de medewerkers. Deze keer: Bianca van der Horst (36), secretaresse Landelijk Bestuur.

Na haar HBO-studie Personeel en Arbeid, werkte Bianca voor personeelszaken bij Kodak en Baan Development. Daarna belandde ze helaas in de WAO. Ze werd voor 100% afgekeurd vanwege haar rug, maar werkte nog tijdelijk vanuit huis voor een werving- en selectiebureau. Tot 2005, toen een kennis haar wees op een vacature als notuliste voor de ChristenUnie. De nood bleek hoog en na een kort telefonisch sollicitatiegesprek kwam Bianca in dienst van de partij. In haar schaarse vrije tijd leest ze graag en doet ze spelletjes met man en dochter.

DE VRAGEN

1. Wat houdt je werk in?

"Het landelijk bestuur ondersteunen. Het voorbereiden en notuleren van vergaderingen, plannen van allerlei afspraken. Ik coördineer ook andere overleggen. Doe de papieren correspondentie, regel de versierselen, kerstpakketten, muzieklenties voor congressen, stuur bloemengroeten. 1001 dingen eigenlijk."

2. Het leukste aan deze baan is?

"Eigen verantwoordelijkheid. Het is heerlijk dat niemand zich bemoeit met mijn werk. Laat mij maar zelf regelen en organiseren, dan heb ik het helemaal naar mijn zin."

3. Waarom wilde je juist bij de ChristenUnie werken?

"In eerste instantie was ik gewoon blij dat ik weer aan de slag kon."

4. Met wie heb je het meest contact?

"Met de bestuursleden, met Jouke-Jan en Menno."

5. Ik ben lid van de partij, waar kan ik jou voor bellen?

"De versierselen, dus de zilveren en gouden spelden. Daar kan ik alles over vertellen."

6. Wat is je doel voor het komende jaar?

"Dat alles goed geregeld is en soepel verloopt."

7. Verras ons eens...

"Ik ben geen partijlid. Ik had nooit iets met politiek, al stemde ik natuurlijk wel. Toen ik hier kwam werken, vond ik het raar om direct lid te worden. Maar ik vind het helemaal leuk om in een politieke organisatie te werken en van binnenuit te zien hoe de dingen gaan. Met als gevolg dat ik de ChristenUnie nu op iedere verjaardag zit te verdedigen..."

DE COLLEGA'S

Jouke-Jan de Groot (hoofd staffbureau): "Het is heerlijk om dingen aan Bianca over te laten, omdat ik weet dat het 100% in orde komt als zij iets oppakt."

Menno van Hulst (directeur partijbureau): "Bianca is een opgeruimde steun en toeverlaat voor bestuur en directie."

Jacolien Viveen.

Economie van een partij

In dit economienummer mag de economie van de ChristenUnie natuurlijk niet ontbreken. We krijgen geld van u en van de overheid, en geven het weer uit aan alle goede dingen waar over u in HandSchrift leest.

We krijgen geld van u en van de overheid. Natuurlijk proberen we geld over te houden, waardoor we in 2009 en 2011 landelijk campagne kunnen voeren. Daarvoor hebben we in totaal minimaal € 540.000 nodig.

Van alle inkomsten komt het grootste deel (50%) van de leden. Alle leden bij elkaar zorgen ervoor dat de partij haar werk kan doen, door het lidmaatschapsgeld en door losse giften. Subsidies van de overheid zorgen

voor 35% van de inkomsten. De rest krijgen we binnen door het verhuren van werkplekken en het voeren van ledenadministratie voor het WI en Perspectief.

In april en december gaat er (in totaal) € 285.000 naar de plaatselijke verenigingen en provinciale unies, zodat ook zij hun werk beter kunnen doen.

Binnen het partijbureau houdt de administratie toezicht op de besteding van uw geld. Daarbij stelt de administratie zich de volgende vragen: Worden alle budgetten goed besteed? Zijn er geen overschrijdingen? Is er voldoende om te reserveren voor de verkiezingen? Natuurlijk maken we (net als bedrijven) een jaarrekening en een begroting. Die kunt u vinden via www.christenunie.nl bij de congresstukken. Wilt u, na het lezen daarvan nog meer weten? Mail dan naar: henkvanderveen@christenunie.nl.

Henk van der Veen, hoofd financiële administratie.

Donateurs van het Wetenschappelijk Instituut kunnen in april een Kort Commentaar over bio-energie tegemoet zien. Belangstellenden kunnen dit boekje bestellen. Waarom bio-energie? Voor de ChristenUnie zijn immers andere, of zelfs hogere prioriteiten denkbaar?

Prioriteit 1: serieuze besparing. Mee eens. Maar juist als de totale energiebehoefte vermindert, wordt bio-energie een significante energiebron!
Prioriteit 2: zon, wind of waterkracht. In vergelijking hiermee zitten aan bio-energie meer haken en ogen. Want welke gewassen of afvalmaterialen zijn geschikt? Hoe ver weg haal je de 'biomassa'? Welke verwerkingsprocessen zijn nodig?

Zonder andere prioriteiten te negeren is het goed om soorten bio-energie af te wegen aan de hand van een criteriumkader – dat beveelt dit Kort Commentaar aan. In dit kader staat bijvoorbeeld de eis dat men de biodiversiteit niet aantast (door ontbossing en/of massale aanplant van één gewas). Of de eis dat lokaal geen grove sociale verstoringen optreden, en dat internationaal economische verhoudingen verbeteren.

Bijvoorbeeld: bij het vergelijken van soorten biogas kan een beslisser/deskundige bij elk biogas een score toekennen bij alle criteria. Denken in 'generaties' bio-energie is te grof. Een gewas van de 'eerste generatie' is dan immers bij voorbaat verdacht. En 'algen' zijn als 'nieuwste generatie' meteen een hype. Met een criteriumkader wordt de besluitvorming verfijnder. Dat biedt het Kort Commentaar.

Heeft u interesse hierin (of wilt u meteen een donateurschap)? Mail dan naar: wi@christenunie.nl.

Rob Nijhoff, wetenschappelijk medewerker WI.

advertenties

WALK 4 WATER '09 **LOPEN VOOR WATER REDT LEVENS!**

Wereldwijd STERVEN 200 KINDEREN per uur door gebrek aan schoon drinkwater...

Loop mee met Walk4Water, de sponsorloop voor water op 21 maart 2009 op de dijk tussen Lelystad en Enkhuizen. De opbrengst wordt besteed aan projecten voor schoon water in Liberia. Naast de sponsorloop zijn er leuke workshops en is er livemuziek. Kijk op www.walk4water.nl voor meer info en meld je NU aan!

Powered by: **ZOA** **WWW.WALK4WATER.NL**

Wegen van hoop in tijden van crisis

interview in dit blad

De uitnodiging van de schrijvers om de winnende kant te kiezen aanvaard ik graag, en ik nodig u van harte uit om hetzelfde te doen (...) ik ben bijzonder blij dat ik dit boek bij u mag aanbevelen. ♦ Desmond Tutu

Armoede, milieubederf, onveiligheid, financiële malaise dreigen ons boven het hoofd te groeien. Kunnen wij met de nodige financiële en technologische middelen de diepe crisis van onze tijd oplossen? **Bob Goudzwaard** (o.a. bekend van *Genoodzaakt goed te wezen* en *Kapitalisme en vooruitgang*) en enkele mede-auteurs analyseren scherp en ontmaskeren de ideologieën en de valse hoop waar velen zichzelf en anderen mee verleiden. Toch durven zij oplossingen voor te stellen die werkelijkheid kunnen worden. Oplossingen die rekening houden met de religieuze, spirituele dimensies van het bestaan, maar die niet slechts christenen en andere gelovigen aanspreken. Een boeiend en uitdagend boek.

303 pagina's – isbn 978-90-5881-383-1 – winkelprijs € 25,00

Buijten & Schipperheijn Motief
www.buijten.nl – in de boekwinkel

LAATSTE WERKGROEP 50+

Dit is het laatste artikeltje namens de Werkgroep 50+. Is dit onder invloed van de kredietcrisis, waarover eerder in dit blad is geschreven? Gelukkig niet. Het heeft een andere oorzaak.

De Werkgroep 50+ beraadde zich al geruime tijd op de toekomst, omdat de oude werkwijze niet voldeed. Gesprekken met ons Tweede Kamerlid Esmé Wiegman (van ouderenbeleid) en ook met het hoofdbestuur van de ChristenUnie, leidden ertoe dat de Werkgroep 50+ ophoudt te bestaan. Het bestuur van de ChristenUnie overweegt voor het ouderenbeleid een partijcommissie "Senioren" te starten,

waar instanties als het Wetenschappelijk Instituut en de Tweede Kamerfractie inhoudelijk in participeren. Doel is om actief in te spelen op alle mogelijke problemen die de steeds groeiende groep ouderen in Nederland ontmoet. Door een goed en herkenbaar seniorenbeleid wordt de ChristenUnie daarnaast ook aantrekkelijker voor ouderen. Zowel om lid van te worden als om op te stemmen.

Dit besluit is in goed overleg en met volledige instemming van de Werkgroep 50+ genomen. De ChristenUnie vergeet de senioren gelukkig niet, maar houdt volle aandacht voor de oudere inwoners van Nederland.

Jan Rietkerk, voorzitter Werkgroep 50+.

Vanaf het moment dat bekend werd dat de ChristenUnie mogelijk mee zou doen aan een kabinet Balkenende IV, dook het begrip 'overheidsbetutteling' op. Diverse media, politici en opiniemakers spraken de angst uit dat ChristenUnie en CDA als ware moralisten de verworven Nederlandse vrijheden zouden afnemen. Sterker nog: dat de christelijke partijen een betuttelkabinet zouden vormen, waar de spruitjeslucht vanaf zou komen.

Het 'betuttelkabinet' werd in de loop van de tijd, op basis van haar imago, veel onredelijks in de schoenen geschoven. Zo kwam het blad de Nieuwe Revu eind december met een speciaal anti-betuttelingsnummer. Onder het motto 'je mag ook niks meer', somden ze waslijsten aan verboden op. Verboden die vooral te wijten zouden zijn aan de christelijke partijen in het kabinet. De kritiek is volgens mij voornamelijk opgeklopte lucht. Lucht die veel meer met politieke retoriek dan met het inhoudelijke debat te maken heeft. Hieronder licht ik dat toe.

Betuttelen wil zeggen: een gerichtheid van de overheid op gedragsverandering van de burger. Is dit verkeerd? Nee, het is eigen aan het overheidsop-

treden. Immers, een gekozen regering heeft de legitimiteit gekregen om de samenleving te beïnvloeden op basis van eigen inzicht. Uiteraard heeft zij rekening te houden met de burgerlijke vrijheden en de eigen verantwoordelijkheid van allerlei sociale verbanden, zoals het gezin. Maar zij moet passend beleid maken om haar burgers vanuit het algemeen belang te dienen. Het manco van veel liberalen is de eenzijdige roffel op de trom van de individuele vrijheid, terwijl de overheid met veel meer dan dat rekening heeft te houden als ze problemen in de samenleving wil aanpakken.

BEMOEIAL

De afgelopen jaren zien we inderdaad een tendens dat de overheid zich meer

bemoeit met de samenleving. Maar: dit willen wij als burgers zelf. Na de aanslagen in Amerika wilden de meeste Nederlanders maar wat graag iets van hun vrijheid opofferen om zich veilig te wanen. De overheid moet burgers beschermen, zo redeneerde men. Deze verwachting strekt zich inmiddels uit tot vele terreinen van de samenleving.

JE MAG OOK NIKS MEER

De overheid wordt geacht onze maatschappelijke problemen op te lossen en wordt direct verantwoordelijk gehouden voor onverwachte incidenten. Zoals het Savanna-incident.

minister van Onderwijs Ritzen kwam met zijn 'pedagogische opdracht' in het onderwijs, om daarmee opvoedingsfalen van ouders te corrigeren. D66-minister Sorgdrager tenslotte, werd in 1996 al door de Volkskrant gekwalificeerd als 'moderne zedenmeester', omdat ze jeugdcriminaliteit via begeleiding van ouders wilde aanpakken. Over het algemeen pendelt het overheidsbeleid tussen preventie en correctie, afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen, aangejaagd door de media.

IJVERAAR

Een belangrijke relativering van de vermeende betuttel-ijver van dit kabinet, vinden we ook in de vergelijking met andere (Westerse) landen. Vooral het hier en daar verguisde rookontmoedigingsbeleid kent een lange, internationale voorgeschiedenis. Op grond van de volksgezondheid beijverden over de hele wereld honderden instanties en organisaties zich voor overheidsmaatregelen tegen roken. De meeste wetgeving voor tabaksreclame komt rechtstreeks uit Europa. Zelfs binnen de Wereld Gezondheids Organisatie zijn wereldwijde afspraken voor tabaksbeperking afgesproken. Niet heel typisch Nederlands dus.

Ook het huidige gezinsbeleid beroept zich op internationaal gemaakte afspraken om de rechten van het kind te garanderen. In Groot-Brittannië kent men al langer een monitorsysteem om goede zorg voor kinderen te bevorderen. Toenmalig premier Blair wees ooit ouders openlijk op hun verantwoordelijkheid voor het aantal tienerzwangerschappen.

Uiteraard worden er wel degelijk verschillende afwegingen gemaakt door een fundamenteel verschil van inzicht. Liberalen, christen-democraten en sociaal-democraten taxeren maatschappelijke problemen en de daarbij horende oplossingen op hun eigen manier. Dat vervolgens niet iedereen blij is met de genomen beslissingen is eigen aan het politieke bedrijf.

Maarten Vogelaar onderzocht de afgelopen maanden, in het kader van zijn stage bij het WI, de (vermeende) betutteling van het huidige kabinet.

Redactie

Shahied Badoella, hoofdredacteur
Jacolien Viveen / Cornelis Vlot,
eindredactie
handschrift@christenunie.nl

Fotografie

Ruben Timman / Nowords.nl
Anne Paul Roukema

Vormgeving

Frivista - (y)our mission, Amersfoort

Adressen ChristenUnie

Partijbureau
Postbus 439, 3800 AK Amersfoort
Tel. 033 4226969
bureau@christenunie.nl
bank: 37.29.30.018

Eerste Kamer

Tel. 070 3624571

Tweede Kamer

Tel. 070 3183057
christenunie@tweedekamer.nl

Eurofractie

Tel. 010 4140534
info@eurofractie.nl

Wetenschappelijk Instituut

Tel. 033 4226960
wi@christenunie.nl

CBB

HandSchrift verschijnt in braille en audio bij het CBB
Tel. 0341 565 499

Druk

Kon. BDU Grafisch bedrijf

Advertenties

Via handschrift@christenunie.nl
Tel. 033 422 69 71

Legaten

Gedenkt u de partij testamentair dan luidt de tenaamstelling: Vereniging de ChristenUnie Amersfoort. KvK dossiernr. 32080551

Lidmaatschap

Het lidmaatschap valt samen met het kalenderjaar. Opzeggen kan alleen schriftelijk voor 30 november bij de ledenadministratie: ledenadministratie@christenunie.nl.

NAW-gegevens

De ChristenUnie registreert NAW-gegevens van alle leden. Zorgvuldig geselecteerde derden mogen onze leden af en toe gerichte aanbiedingen doen. Vragen of bezwaar? Bel onze ledenadministratie.

Milieu

Dit partijblad is gedrukt op milieuvriendelijk papier.

Wat gebeurt er in het land? Hoe staan onze lokale en provinciale politici ervoor? De BestuurdersVereniging peilde het, u leest het hier.

CULEMBORG WINT LEDENWERFPRIJS

Op het afgelopen Unie- en Ledencongres ontving de ChristenUnie Culemborg de Ledenwerfprijs 2008. Deze kiesvereniging maakte het afgelopen jaar een enorme ledengroei door van maar liefst 93%. Marian van Houwelingen, voorzitter van de kiesvereniging, onthult het geheim achter dit succes: "Na het verzamelen van adressen zijn we mensen gaan bellen om te vertellen over de ChristenUnie in Culemborg en vroegen we of ze lid wilden worden. Zo wisten we veel leden werven. We zijn met verschillende typen mensen aan de slag gegaan: denkers, organisatoren, doeners, promotors. We vulden elkaar goed aan en dat is onze kracht."

KIJKWIJZER ZEELAND

De ChristenUnie Zeeland pleit voor het instellen van een kijkwijzer bij theatervoorstellingen en festivals. De kijkwijzer moet vooraf informatie geven over grof taalgebruik of geweld. Aanleiding voor het plan zijn negatieve ervaringen van mensen uit christelijke kring met bijvoorbeeld het Zeeland Nazomer festival. "Mensen storen zich aan de aanstootgevende inhoud. Wij willen dat het publiek vooraf informatie krijgt over de inhoud van een theatervoorstelling of festival", licht fractievoorzitter Dick Visser toe. "Een kijkwijzer kan helpen een goede afweging te maken."

VOORUIT MET DE GEIT

Thema van de nieuwjaarsreceptie van de Goudse gemeenteraad was dit jaar 'onderwijs'. Alle Goudse scholen waren uitgenodigd om een bijdrage te leveren. Behalve een debat met jongeren, en muziek was er ook een geitenverkoop. Met de leus 'Koop een geit en help een Oegandese tienermoeder aan een goede toekomst', riep klas 2A van de GSG Leo Vroman de aanwezigen op een geit te kopen. Omdat duurzaamheid, ontwikkelingshulp en ondersteuning van tienermoeders bij de ChristenUnie hoog in het vaandel staan, is de lokale fractie nu een paar geiten rijker!

FUSIE OLDAMBT EN ZUIDPLAS

De gemeenten Reiderland, Scheemda en Winschoten gaan op 1 januari 2010 na de herindeling verder als gemeente Oldambt. De kiesverenigingen Scheemda en Winschoten gingen daarom per 1 januari 2009 samen onder de naam ChristenUnie kiesvereniging "Oldambt".

Dit geldt voor de gemeenten Nieuwerkerk aan de IJssel, Zevenhuizen-Moerkapelle en Moordrecht die ook per 1 januari 2010 samen gaan. De kiesverenigingen Zevenhuizen-Moerkapelle en Nieuwerkerk aan de IJssel werken inmiddels samen onder de naam ChristenUnie Zuidplas, wat de nieuwe gemeentenaam is.

EDE BESPAART

Stel: u krijgt een scootmobiel in bruikleen van de gemeente maar u moet eerst 345 euro betalen omdat u nu geen fiets meer hoeft te kopen. Huh? Toch zou het college van Ede dit zo invoeren. De ChristenUnie wist dit te voorkomen. Bij een besparingsbijdrage is namelijk geen sprake van een eigen bijdrage, maar moet feitelijk betaald worden voor een lichamelijke functie die het niet meer "doet" en die je dus zou "uitsparen" in de kosten. ChristenUnie-raadslid Jellie Kieffe wist het college ervan te overtuigen dat dit onterecht is.

POËZIE IN WEZEP

Raadslid Ton van Leijen uit Wezep verwoordde zijn politieke ervaringen in dichtvorm. Van Leijen: "Het is niet eenvoudig te koersen tussen idealen en haalbaarheid en verschillende belangen van burgers. In de loop van de tijd ben ik daar teksten over gaan schrijven. Ik noem ze sfeertekeningen en karakteristieken. Zesentwintig gedichten heb ik gebundeld en laten drukken". Meer over de bundel 'De raad in rondellen' op www.oldebroek.christenunie.nl.

Ton van Leijen overhandigt burgemeester Zielman een eerste exemplaar van de dichtbundel.

NIEUWS

Zelf iets nieuws te melden?

Mail naar: bestuurdersvereniging@christenunie.nl

Meer nieuws lezen: www.christenunie.nl/inhetland

Bernadette van den Berg, bestuurdersvereniging en en Reina Dijksterhuis, medewerker communicatie

AGENDA

- 13-02** Kamerleden bezoeken Zeeland
  - 16-02** Arie Slob lezing Rotary Voorburg-Vliet
  - 26-02** Cursus de BV Nederland deel 1 Hilversum
  - 27-02** Masterclass Stevig in je schoenen Roermond
  - 28-02** Politiek iets voor mij? Harlingen, Purmerend
  - 06-03** Masterclass 'Stevig in je schoenen' Roermond
  - 07-03** Werken met de website – gevorderd Amersfoort
  - 07-03** Training campagne en selectie Dordrecht
  - 07-03** Training Welkom in de raad deel 1 Gouda
  - 13-03** Training Snellezen en snelleren Steenwijk
  - 13-03** BestuurdersCongres 2009 Lunteren
  - 20-03** Geheugentraining Steenwijk
  - 20-03** Masterclass Spreken met Spirit Gouda
  - 21-03** Training campagne en selectie Apeldoorn
  - 21-03** Training Debatteren deel 1 Arnhem
  - 21-03** Politiek iets voor mij? Coevorden
  - 26-03** Joël Voordewind spreekbeurt Culemborg
  - 27-03** Esmé Wiegman werkbezoek MEE Zwolle
  - 28-03** Training campagne en selectie Drachten
  - 03-04** Kamerleden bezoeken Limburg
  - 03-04** Cursus leiding geven fractie Gouda
  - 04-04** Training Vaardig in de raad deel 1 Baarn
  - 06-04** Esmé Wiegman werkbezoek ziekenhuis Oss
- Meer informatie: www.christenunie.nl/agenda**

PERSONALIA

Vertrekkende politici: Gerrit-Wim van Veelen (wethouder Bodegraven), Tjako Streefland (statenlid Utrecht).

Nieuwe politica: Karla Derks-Wolthuizen (statenlid Utrecht)

HOOGHEEMRAAD

De ChristenUnie levert een heemraad in het waterschap Veluwe. Half januari is Gerard van den Brandhof met unanieme stemmen gekozen als heemraad.

GOUD

Wybo Miedema uit Hengelo ontving een gouden speld. Hij was bijna 30 jaar lang actief voor de partij. Begonnen als bestuurder bij de RPF, later als raadslid en wethouder.

NIEUWE EINDREDACTEUR

Vanaf 1 februari neemt Cornelis Vlot de eindredactie van HandSchrift over van Jacolien Viveen. Zij gaat de komende maanden aan de slag als senior voorlichter bij de eurofractie. Vlot liep eerder ondermeer stage bij de Tweede Kamerfractie en het partijbureau. Verder werkte hij als redacteur bij een regionale krant. Hij combineert het eindredacteurschap met marketingcommunicatie-activiteiten voor een internationaal visbedrijf uit Urk.

OPLOSSING KERSTQUIZ

In HandSchrift 7 stond een quiz op pagina 17, de oplossing was 'Het is bijna kerst'.

INGEZONDEN: ZORG (1)

Een reactie op HandSchrift 7 over zorg. Wij denken zelf dat

de ZZZ-regeling een regelrechte bezuiniging is. Wij zijn ouders van een zoon (34) met meervoudige handicaps. Sinds november 2008 woont hij in een kleinschalige woonvorm. De zorg wordt bekostigd uit alle pgb's gezamenlijk. Het spant erom of het totale bedrag aan pgb's toereikend is. Eén ouderpaar, voor wiens zoon het pgb moest worden verlengd, kreeg door toepassing van de nieuwe ZZZ-regeling een 20% lager budget (terwijl de handicap niet is veranderd). In de nieuwe regeling wordt elke handicap op zich beoordeeld, echter niet de samenhang tussen de verschillende handicaps. Binnenkort moet het pgb van onze zoon verlengd. Er volgt dus een her-indicatie op basis van de ZZZ-regeling. Wij zijn daarover bezorgd: als elk ZZZ 20% lager uitvalt dan het vastgestelde pgb komt ons kleinschalig woonproject in de knel met alle gevolgen van dien.

Fam. Evink-Bult, Zuidhorn.

INGEZONDEN: ZORG (2)

Ik werk als cliëntondersteuner in een Wmo-loket. Mij viel op dat de schrijfwijze van WMO niet juist is, dit moet zijn Wmo. Ten tweede: Op pagina 6, in de eerste kolom op de zesde regel van onder moet volgens mij staan: voor mensen met een psychosociale indicatie, en dus niet voor mensen met een somatische indicatie. Voor zover ik ben ingelicht blijft er wel begeleiding mogelijk bij een somatische aandoening; en nog een aantal andere aandoeningen waaronder inderdaad de psychogeriatrische, dus bij dementie.

T. Bruining, Burgum.

INGEZONDEN: SPRUITJES

Lof voor de spruitjes! Ik, als groenteboer en ex-ChristenUnielid, vond het erg origineel wat ik over jullie nieuwe idee las. Doe daar uw voordeel mee en neem per direct het spruitje officieel op in het ChristenUnielogo!

R. Verboon, Gouda.

LEDENPOLL RECESSIE

1686 partijleden reageerden op een poll over de recessie. De vraag was: 'De kredietcrisis heeft ingrijpende gevolgen voor de economie en voor de boekhouding van de staat, heeft het Centraal Planbureau voorgerekend. Hoe vindt u dat het kabinet met die voorspelling moet omgaan.'

69.49 % antwoordde daarop: Het kabinet moet de crisis aangrijpen om een omslag te bevorderen naar duurzame, beheerste consumptie en 'ethisch bankieren'.

21.99 % vond dat: Het kabinet moet anticyclisch handelen, dus het is niet erg dat in magere tijden de tekorten even oplopen: eerst moet er geld in de economie gepompt worden.

4.47 % meende dat: Het kabinet moet burgers vooral stimuleren om geld uit te geven: laat het geld rollen, dat is goed voor de economie.

4.05 % antwoordde: Het begrotingstekort mag niet te sterk oplopen, dus het kabinet moet snel bezuinigingen gaan verzinnen: de begroting 2009 kan in de prullenbak.

DE CHRISTENUNIE EN IK?

AAN DE SLAG, DOEN EN UITVOEREN. IDEEËN BEDENKEN, VORMGEVEN EN OMZETTEN IN CONCRETE PLANNEN. DE CHRISTENUNIE HEEFT EEN GOED VERHAAL. DAT VERHAAL VERTEL IK GRAAG, DAARBIJ MOET SAMENGEWERKT WORDEN, IN DE GEMEENTERAAD OOK PRAGMATISCH MET ANDEREN! ZODAT MENSEN KUNNEN ZIEN WIE IK BEN EN WAAR DE CHRISTENUNIE VOOR STAAT. IK IN DIENST VAN HEM!

JARNO VOLMER (32 JAAR) VRIJWILLIGER

